[illegible] que dixi referen-
[illegible] relatoribus audierunt.
[illegible] a studiosis relatus

[illegible] nunc sub [illegible] narratur est.
[illegible] est. Non ante multum tem-
poris [illegible] presbiteri terribilis et mul-
tis nota visio, que audientium
mentes digno timore concuciat,
et ad cavenda eterne mortis ma-
la veluti vehementi sollicitudinis
igne accendat. Apud castrum sy-
zimacum quod in pictavensi pa-
go situm est, nuper quidam presbiter e-
rat qui sacerdotalis ordinis fu-
it [illegible] celestem dignitatem miserrime
vite conversacionis deturpans,
non ad animarum quibus preerat
curam, set ad carnis sue voluptatem
explendam sacro ministerio ute-
batur, et iuxta prophanam [illegible] gentis
sui comedentis, et ei se lanis o-
periens. Hoc est oblaciones, dona, de-
cimas et omnia similia a subditis
percipiens, absque ulla spe eternorum
mercedibus mercennarii audis-
sime pascebatur. Mundissima ac
omnia mundanter Christi car-
[illegible] in altaris sa-

cauterio terrie conscientie m[illegible]
[illegible] aliunde et mali ad hec [illegible]
compinguntur. familiaritate qui[illegible]
dam bonorum virorum expecie [illegible]
abbati bone vallis [illegible] eiusd[illegible]
monasterii se in amicicia specia[illegible]
copulavit. [illegible] longo tempore [illegible]
de vite emendacione commonen-
tes, et ut seculo renunciaret [illegible]
exhortantes [illegible] ab eo [illegible]
tiare per inanem spem alici[illegible]
poterunt. Nam libenter quidem [illegible]
audire se fingens, et semper [illegible]
conversione suspendens de [illegible]
te [illegible] illorum gratabatur: nec amm[illegible]
cione vel exemplis eorum a malis re-
trahebatur. In hiis atque aliis [illegible]
atque perdende vite sue actibus [illegible]
rans, et o[illegible]nacione impia [illegible]
sibi in die ire thesaurizzans [illegible]
bus incidit, quo post aliquot [illegible]
ingravescente ad extrema pue[illegible]
Ad igitur eum visitacionis [illegible]
pro iam dicti monasterii [illegible]
[illegible] aliquantum diei spacium ipse [illegible]
rogante permanserat. [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible]

BOTERO & other works
1595–1653. $ 145.—

N°
3388
–94.

GAUDEO
John Carter Brown
Library
Brown University

RZ 202

1-Q. 8/3.

E MEMNONIS HISTORIA, DE RE= PVB. HERACLIENSIVM, ET rebus ponticis, ECLOGAE, ſeu

excerptæ & abbreuiatæ narrationes, in Latinum ſermonem tranſ- latæ.

A LAVRENT. RHODOMANO.

R. L.

HELMSTADII
Excudebat Iacobus Lucius. Anno
M. D. XCI.

E MEMNONIS HISTORICIS LIBRIS ECLOGAE I.

Narrationes ſuccinctæ ex Hiſtoria Memnonis excerptæ.

MEMNONIS hiſtoria, à libro V. vſq; ad XVI. quæ circa Heracleam ponticam acciderunt (id enim operis inſtitutum eſt) exponit: tum vrbis tyrannos, & res horum geſtas moresq; ; tum aliorum etiam vitam & exitum, & quæcunq; eo pertinent, recenſens.

CLEARCHVS (ait) primus tyrannidem in hanc ſibi vrbem vendicauit: Diſciplinæ philoſophiæ haud equidém rudis. E Platonis enim diſcipulus vnus fuit: & quadriennium Iſocrati Oratori operam dedit. At enimuero crudelem, ſi quiſquam alius, ciuibus ſe exhibuit, & cruentum: & ad ſummum vſq; inſolentiæ proceſſit, vt & Iouis ſe filium nominaret; Nec colore genuino, quo natura faciem eius tinxerat, contentus, ſubinde alijs atq; alijs eam fucis illinebat; vt nitida & rubicunda intuentibus videretur. Quin & veſtes ad terrores & delitias permutabat.

Nec verò in his tantum improbus erat, ſed etiam in benefactores ingratus: & in omnibus violentus, ac ad res nefarias audax; naturâ induſtrius ad cædes eorum, quos impeteret, non tantum ſi quid hoſtile meditaretur contra populares, ſed etiam in exteros. Bibliothecam tamen ſibi comparauit, cuius laude antegreditur alios, quos tyrannis

ſamoſos reddit. Hic inſidias crebro multas, propter cædes, immanitatem & iniurias, ſibi ſtructas, effugit. Sed vix tandem à Chione Matris filio (vir erat magnanimus, & neceſſitudine ſanguinis tyranno deuinctus) & Leone & Euxenone, cæterisq; non paucis, coniuratione inita, vulnus lethale accepit, cuius dolore acerbiſſimo eſt exſtinctus.

Commune enim populi ſacrum agebat Tyrannus. Opportunam igitur occaſionem ſe adeptos rati, qui cum Chione conſpirauerant, manu Chionis enſem trans ilia communis patriæ hoſtis adigunt. Qui inter multos & ſæuiſſ. cruciatus magis magiſq; ingraueſcentes, & pauores à ſpectris incuſſos (erant autem ſimulacra eorum quos crudelem in modum necauerat) altero die pòſt vitam cum morte commutauit. Cum annos exegiſſet in vita LIIX. & XII. tyrannicum imperium tenuiſſet. Apud Perſas tunc regno præerat Artaxerxes: & exinde Ochus, patris in imperio ſucceſſor. Ad quas ſæpe numero Clearchus, dum vita fruitur, legatos miſit. Qui vero necis auctores tyranno fuerant, prope omnes, partim à ſatellitibus, in ipſo aggreſſionis articulo, (vbi tamen ſtrenuos ſe viros gerebant) conciſi, partim aliquanto poſt capti, & atrocibus ſupplicijs (quæ fortiter tolerarunt) adfecti, occubuêre.

SATYRVS autem tyranni germanus, & curator puerorum, Timothei & Dionyſij, relictus, imperium ſuſcipit: qui non Clearchum ſolummodo, verum cunctos etiam tyrannos, crudelitate ſuperauit. Non enim de inſidiatoribus fratris tantum vindictam ſumſit; ſed etiam in liberos eorum: qui etiam rei perpetratæ conſcij non eſſent, non minus ſæuijt. Atq; ita à multis inſontibus maleficorum pœnas exegit. Fuit hic omnis doctrinæ philoſophicæ, & artium ingenuarum, omnino expers; ingenio tantum ad ſæuitiam propenſo. Nec voluntas ei erat humanum aliquid & moderatum diſcendi, nec à natura indita facultas. Sed

per o-

per omnia erat peſſimus. Etiamſi tempus ipſum infringebat hominem, vt ciuilis tandem ſanguinis & cædis eum ſatietas caperet. Amoris tamen fraterni primas tulit.

Nam vt dominatum nepotibus ex fratre integrum ab iniurijs conſeruaret, adeo eius rationem habuit, vt licet coniugali vxoris, quam vnicè amabat, conſuetudine vteretur; liberos tamen ex ea procreare nollet; ſed omni arte hanc orbitatis & non gignendæ ſobolis ceu pœnam ſibi irrogaret: ne quem omnino inſidiatorem nepotibus relinqueret. Superſtes adhuc, ſed ſenio grauatus, Timotheo, qui de pueris ætate præceſſit, rerum ſummam tradit: nec multo tempore poſt difficilimo corripitur morbo & immedicabili. Cancer enim inter inguen & ſcrotum enatus, ad interiora paſcendo ſubinde acerbius, proſerpebat; ex quo, carne laxata, ſanies, grauiſſimos & intolerabiles exſpirans odores, profluebat; vt nec miniſtri, nec medici, virulentiſſimum putredinis fœtorem ſuſtinerent ac perferrent. Continentes autem & acerrimi dolores totum eius corpus excarnificabant: quorum vigilijs & conuulſionibus eo vſq; mali contagio adaugeſcebat, donec ad ipſa viſcera ſe inſinuans, vitam tyranno abrupit. Quare hic non minus quam Clearchus, animaduertentibus conſiderandum exhibuit, pœnas tandem exigi illorum, quæ contra diuina & humana iura immaniter in ciues admiſiſſent. Sæpe enim inter morbi torturas precatus dicitur, vt quam primum ſe mors obrueret: voti tamen compos non ante factus, quam morbi vi & acerbitate comſumtus, eo modo fatis debitum exſoluit; poſtquam LXV. in vita, in tyrannide VII. annos compleuerat. Et tempeſtate illa regnum apud Lacedæmonios Ageſilaus adminiſtrabat.

TIMOTHEVS igitur imperium adeptus, ita ad moderatiorem, &, quam potuit, maximè popularem illud ſtatum reduxit, vt non vltrà tyrannus ſed benefactor, pro-

pter actiones, nuncuparetur. Nam de ſuo nomina creditoribus expediuit; & inopia laborantibus, ſine fœnore, ad negociationes, & alios vitæ vſus, pecunias ſuppeditauit. nec modo inſontes, ſed & veris criminibus obnoxios, carceribus exſoluit. Iudex quidem accuratus & ſeuerus; cæteroqui tamen humanus & benignus. In rebus fidei ſuæ credendis minimè ſuſpectus. Idcirco & fratrem Dionyſium, cum in alijs, paterno amore & ſtudio complexus eſt, tum ſtatim imperij conſortem adſciuit, & ſucceſſorem ſibi deſtinauit.

Sed enimuero ad res bellicas alacri, & qui virum decet, animo ferebatur. Magno enim ſpiritu, & generoſo corporis & animi robore erat præditus. Quin etiam, ad controuerſias bellorum dirimendas & componendas, æquum bonumq; ſe præbebat nec difficilem. Ad perſpiciendum res idoneus; & ad exſequendum bene conſideratas ſtrenuus. Ingenio & moribus clemens, miſericors, & beneficus. In periculis quidem adeundis ferox: at in cætera vita perquam humanus & comis. Ideo quamdiu ſalua ei vita manſit, hoſtibus quam maximè formidabilem: vt omnes, quibus cum inimicitias ſuſceperat, eum expaueſcerent; ſed ciuibus ſuauem & mitem ſeſe præſtitit. Hinc accidit, vt ad vitæ exitum vocatus ingens ſui deſiderium faceret reliquum, & parem deſiderio luctum excitaret.

Germanus autem eius Dionyſius magnificis cadauer ſumptibus rogo tradit, & è ſuis fratri palpebris lacrymas, ceu libans, effundit, eq; proprijs viſceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam equeſtres, & præter hos Gymnicos & Thymelicos & Scenicos; alios ſtatim, alios poſtea qui magnificentiores eſſent; peregit. Hæc IX & X libro (quatenus curſim iſta perſtringimus) hiſtoria memnonis deſcribit.

DIONYSIVS autem, gubernaculis imperij acceptis, in

ptis, in augendo eo non vanam collocauit operam. Alexander enim Perſis ad Granicum profligátis, ſecuram amplificandi ditiones ſuas occaſionem patefecerat his qui vellent, cum, quæ hactenus impedimento fuerat, Perſarum potentia labefactaretur.

Sed varias deinceps fortunæ vices expertus eſt; maximè, cum Heracleæ exſules miſſitandis ad Alexandrum, iam haud dubiè Aſia potitum, de reditu, & patria reipublicæ adminiſtratione, ſolicitarent.

Quare non multum abſuit, quin excidiſſet imperio: & excidiſſet ſanè; niſi prudentia, & ſagacitate mentis, & ſtudijs ciuium, & ſuis erga Cleopatram obſequijs, bella cum minis ſibi denunciata effugiſſet: dum quâ cedit, iramq; mitigat & dilationibus coërcet: quâ etiam ſe munit, & contrà præparat. At poſteaquam Alexander, dum Babylone agit, vitæ curſum abſoluit, vel nece, vel morbo exſtinctus; quamprimum accepit nuncium Dionyſius, LAETITIAE ſtatuam conſecrauit: & ad primum famæ aduentum, eo affectus eſt modo præ exuberanti gaudio, quo repentina hominem conſternatio adfecerit. Nam prope erat, vt vertigine correptus prolaberetur, & à ſana mente conſpiceretur alienus. Hinc vbi Perdicca ſummi imperij negocia procurabat, Heracleæ exſules ad eadem etiam hunc inſtigârunt. Dionyſius igitur eodem vtens compendio, quamuis in acie nouaculæ prope conſiſteret, pericula tamen complura, ſibi intentata, deuitauit.

Verum Perdicca, quod improbe ſe gereret, ab ijs quibus præerat interimitur; & ſimul feruida illa ſpes exſulum exſtinguitur.

Proinde res Dionyſio in ſtatum feliciorem conuertuntur. Ad felicitatem verò plurimum ei attulit momenti ſecundum matrimonium. A Maſtrin enim duxit filiam Oxathræ. Frater is erat Darij; quem Alexander imperio ex-

rio exuit, eiusq; filiam Statiram vxorem ſibi adiunxit. Patrueles igitur erant hæ fœminæ; amore inter ſe eximio deuinctæ: qui à communi educatione & conuictu in animis ipſarum radices egerat. Amaſtrin hanc Alexander; cum Statiram feciſſet vxorem; Cratero (qui inter cariſſimos ei fuit) nuptum dederat. At cum Alexandro rebus mortalium properè exemto, Craterus ad Philam Antipatro natam animum adijceret; Amaſtris, deſertore non inuito, domum à Dionyſio ducitur: ex quo ad magnum ei augmentum dominatus ſeſe extulit; tum opum è recentibus nuptijs acceſſione; tum ipſius etiam principis ſtudio & magnificentia. Nam & Dionyſij, qui Siciliæ tyrannum egerat, omnem ei ſuppellectilem facultas emendi contigit, quando de imperio illius actum fuit.

Nec vero his tantum roborabatur ei poteſtas, ſed etiam eo, quod proſpero ſucceſſu & fauore ciuium vtebatur; & imperium vſurpabat in multos antea non ſubiectos. Antigono etiam iam magnificè Aſiam tenenti ſuppetias tulit, quando Cyprum oppugnauit: Et Ptolemæum illius fratre natum, (cui Helleſponti Satrapiam commiſerat) quaſi præmium ſtudij ſui apud Antigonum inuenit, vt generum illum haberet; filia, quæ ex priore fuerat ſuſcepta coniugio, in matrimonium ei elocata. Itaq; ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur, & regis aſſumit. Iamq; metu & curis liberatus; cum in quotidianis vitam delitijs ageret; in craſſam corporis molem excreuit, pinguedine ſupra naturæ modum adauctus. Vnde euenit, vt non modo negligenter regnum adminiſtraret; ſed etiam ſomno oppreſſus, aciculis licet oblongis in corpore fixis, (id enim ſolum veterni & ſtuporis ſupererat remedium) vix tamen à ſoporis grauedine exſuſcitaretur. Tribus autem ex Amaſtri liberis ſibi procreatis, Clearcho, Oxathre, & filia eiuſdem cum matre nominis, iam morti propinquus, vxori

adm ini-

adminiſtrationem cunctam, & liberorum (qui adhuc teneræ admodum ætatis erant) tutelam (adiunctis quibusdam alijs) relinquit: cum vixiſſet annos LV. in imperio autem conſpicuus fuiſſet XXX. In quo ſe mitiſſimum (quod dixi) geſſit, ita vt cognomentum benigni ex moribus referret. Magnumq; ciuibus deſiderium & luctum poſt ſe reliquit.

Nihilo tamen minus, poſt eius à mortalibus diſceſſum res ciuitatis in ſecundo fortunæ curſu permanebant. Antigono filiorum Dionyſij & ciuium non obiter curam gerente. Qui vbi ad alia ſtudium auertit Lyſimachus in accurationem Heracnienſium & puerorum ſucceſſit. Qui & Amaſtrin vxorem adſciuit, & initio mirificè amauit. Sed gliſcentibus negocijs, illam Heracleæ relinquit, ipſeq; rebus vrgentibus occupatur. Nec longo interuallo pòſt; cum à laborum diſtractione quietem ageret; Sardes illam accerſitam pari amore complectitur. Poſtquam verò ad Ptolemæi Philadelphi natam; cui nomen Arſinoë; amorem tranſtuliſſet; cauſam Amaſtri præbuit diſiunctionis, vtq; deſerto illo Heracleam occuparet. Quo reuerſa Amaſtrin vrbem erexit, & colonis frequentauit.

CLEARCHVS autem ad virilem nunc ætatem progreſſus, & ciuitati Heracleæ præfuit, & in bellis non paucis, quæ vel ope ſua propulſaret ab alijs, vel illata ſibi defenderet; ſpecimen præclarum edidit. Inter quæ etiam, dum Lyſimacho, contra Getas belligeranti operam nauat; captus eſt cum rege; eoq; ex captiuitate ſoluto, ipſe etiam prudentia Lyſimachi poſtea eſt dimiſſus.

Clearchus itaq; & frater, in regno paterno ſucceſſores, lenitate & beneficentia erga ſubditos patre longè inferiores euaſerunt. Quid? quod ad nefarium & exſecrabile facinus ſunt delapſi? Matrem enim quæ nihil in eos grande peccauerat; cum naui ſe commiſiſſet; inſigni commento & flagitio mari ſuffocandam curarunt. Quam ob

cauſam Lyſimachus, ſæpius in hiſtoria iſta memoratus; (in Macedonia autem tunc rerum potiebatur) etſi propter Arſinoës conſuetudinem Amaſtrin à ſe abalienârat; cum tamen priſtini in ſe amoris ceu igniculum ferret, & immane atq; deteſtabile hoc ſcelus non tolerandum duceret: animi quidem apud ſe decreta quam artiſſimè continuit: antiquæ interim neceſſitudinis ſtudium Clearcho oſtentans: ſed tamen arte multa, & ſtrategematis, ad fallendum compoſitis, (occultare enim quę vellet mortalium ingenioſiſs. perhibetur) Heracleam; ceu publico recipientium commodo id fiat; ingreditur: & dum intimam patris affectionem laruâ quadam Clearcho, eiq; addictis, præ ſe fert, parricidas illos è medio tollit; primo Clearchum, deinde etiam Oxathren: & ſic iuſtas maternæ cædis pœnas exegit. Hinc vbi redacta in clientelam ſuam ciuitate, opes, tyrannorum dominatu collectas, in prædam ſuam vertiſſet, & quod diu exſpectauerant liberam ciuibus rempublicam reſtituiſſet; in proprium ſe regnum recepit.

Reuerſus igitur ad ſua Amaſtrin laudibus extollere, eiusq; mores & imperium demirari; vt hoc ad id magnitudinis potentiæ & maieſtatis elatum corroboraſſet; vniceq; prædicare Heracleam, ſed vt in partem laudis venirent etiam Tius & Amaſtris, quam nomine ſuo celebrem illa condidiſſet. Hæc dum crebro habet in ore; Arſinoën exſtimulat, vt vrbium tantopere celebratarum dominium affectaret; quæq; affectabat ſibi donari peteret. At is grauitatem muneris prætendens, initio preces non admittebat: Sed tamen progreſſu temporis exoratus conceſſit. Ingenioſa enim ad circumueniendum fuit Arſinoë; & iam ſenectus ipſa manſuefactum dederat Lyſimachum. Potita igitur Heracleæ dominatu Arſinoë, Heraclitum eò Cymæum mittit; virum illius obſeruantem & ſtudioſum: Sed alioqui præfractum, & in conſilijs dandis & exſequendis

per quam

per quam induſtrium & acrem. Hic præfectus Heracleæ cum alias res nimis rigidè adminiſtrat; tum multos ciuium criminibus onerat, nec pauciores ſupplicio adfecit: Et ſic felicitatem, vix dum exortam, ciues denuo amitterent.

CAETERVM Lyſimachus, fraude Arſinoës, natu maximum & optimum filiorum Agathoclem, è priore ſibi coniuge natum, primo quidem veneno clanculario; ſed poſtea, hoc per vomitum reiecto, ſententia impudentiſſima damnatum, necat. In carcerem enim compactum trucidari iubet, inſidias patri ſtructas falſo criminatus. Ptolemæus autem, qui ſua manu ſcelus id perpetrauit; frater erat Arſinoës, & Cerauni, id eſt, fulminis cognomentum, ab importunitate motum & vecordia; retulit.

Lyſimachus igitu propter filij cædem in odio erat ſubditorum. Et Seleucus his cognitis; & quod facile ſit regno hominem excutere, ciuitatibus ab eo deficientibus; prælium cum eo conſerit, in quo Lyſimachus, dum fortiter dimicat, pilo traiectus occubat. Traiecit autem vir Heraclienſis, nomine Malacon, Seleuco militans: ſubuerſoq; eo regnum ad Seleuci ditionem (vt pars) acceſſit.

Et hic XII. Memnonis liber hiſtoricus deſinit
IN XIII. deinceps hæc commemorat.

HERACLIENSES, audito Lyſimachi interitu,& quod à populari ſuo nex ei illata eſſet, animos confirmant; & pro libertatis recuperandæ deſiderio fortes ſe viros declarant: quam per annos LXXV. tyranni domeſtici, & poſt eos Lyſimachus, ereptam tenuerant. Quare Heraclidem conueniunt, & vt non tantum ſaluus & incolumis, ſed etiam ſplendido munerum viatico inſtructus, excedat; priſtinam modo libertatem obtineant; ſuadet.

At cum tam procul abſuit, vt perſuaderent, vt etiam ita Tyrannum inflammari, & nonnullos de ſuis ad ſupplicia

rapi ab eo viderent; pacto cum præſidij præfectis inito, vt æquali in repub. iure vterentur, & quibus fraudati eſſent, ſtipendia reciperent, Heracliden in vincula coniectum ad tempus cuſtodiunt. Metu dehinc ſoluto, mœnia arcis ad fundamenta vſq; diruunt, & miſſa ad Seleucum legatione, Phocritum ciuitatis principem & curatorem faciunt.

ATZIPOETES, Bithyniæ regulus, Heracleotis infenſus, antea Lyſimachi, tunc etiam Seleuci cauſa (nam cum vtroq; ſimultates habebat) excurſionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abſtinuit. Exexcitus tamen eius, dum huic negocio incumbit, cladium non expers eſt; ſed non multo minores quam infert recipit.

SVB hæc Seleucus Aphrodiſium procuratorem in oppida Phrygiæ, quæ adiacent Ponto, mittit. Hic rebus, quarum cauſa venerat, confectis, poſt reditum in aliarum quidem ciuitatum laude prolixus erat: Heraclienſes autem criminabatur, vt Seleuco parum addictos.

Seleucus ergo hoc irritatus legatos ad ſe profectos faſtidit, & minis increpitans terret. Quorum tamen vnus nihil his perculſus ita regem compellat; Hercules Carôn Seleuce: (καρῶν autem Dorienſibus eum ſignificat qui eſt fortior) quam vocem cum rex non intelligeret, in ira concepta perſtitit, & ſe auertit.

Legatis igitur neq; domum redire, neq. illic manere, operæprecium videbatur. Quæ cum Heraclienſibus renunciarentur; tum cæteris ſe muniunt, tum copias auxiliares colligunt, & per legatos Mithridatem, Ponti regem, & Byzantinos & Calchedonios, de ope ferenda ſolicitant. At exſules ab Heraclea qui ſupererant, ita tandem conueniunt. Nymphidius, quidam ex eorum numero, reditum eis ſuadet: nec difficilem hunc eſſe demonſtrat; ſi nihil eorum, quæ maiores amiſiſſent, moleſtè viderentur & turbulente repoſcere. Et quam minimo negotio perſuaſit.

Quare

Quare cum eo quo conſuluerat modo felicem inueniret ſucceſſum reditus; tum reducti, tum quæ recepit illos patria, in communi & æqua verſabantur lætitia & voluptate. Nam & humaniſſimè eos ciues tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ ſuſtentationem conducunt, deſieri patiebantur. Hoc itaq; modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus ſeſe vindicârunt.

AT SELEVCVS, ſucceſſu contra Lyſimachum elatus, tranſitum in Macedonia inſtituit: (impulit enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iuerat) ibiq; reliquum vitæ tempus conficere deſtinans; (nam ſenio confectus erat) Aſiam filio Antigono commendauit. Ptolemæus autem Ceraunus, Lyſimachi regno ſub arbitrium Seleuci redacto, & ipſe ſub eo viuebat, nec tamen ceu captiui loco neglectim, ſed vt regia ſoboles, in honore & accuratione habitus; imo magnificis etiam promiſſis ornatus à Seleuco, fore, vt defuncto parente, in paternum Aegypti regnum deduceretur.

Ita ſanè liberaliter & honorificè ille tractabatur. At hominem improbum benemerita non meliorem ferêre. Nam benefactorem inſidijs oppreſſum trucidat; & veredi curſu adiutus, Lyſimachiam profugit: vbi impoſito ſibi diademate, cum ſatellitum manu ſpecioſiſs. ad exercitum tendit. Ibi neceſſitate compulſi eum recipiunt, & regem ſalutant, qui paulo ante Seleuco paruerant.

ANTIGONVS autem Demetrij filius, hoc intellecto caſu, expeditionem ſuſcepit in Macedoniam, pedeſtribus & nauticis copijs Ptolemæum anteuenire properans. At Ptolemæus expeditas habens Lyſimachi naues inſtructa acie occurrit: inter quas erant cùm aliæ, tum ab Heraclea accerſitæ Hexères & Pantères, & quibus Aphractis eſt nomen: & vna Octéris, leoniferæ nomine inſignis: quæ magnitudine & elegantia in admirationem veniebat. In hac

enim C. viri, ſuæ quiq; centuriæ ordine, remos ducebant: vt ex altera parte ⅠↃ ccc. ex vtraq; autem CIↃ ⅠↃc numero eſſent. Qui verò de foris pugnarent CIↃcc: & duo inerant gubernatores. Poſtquam in aciem deſcenſum eſt, ſuperior euadit Ptolemæus; in fugam verſa Antigoni claſſe: vbi fortius cæteris pugnârunt naues ex Heracleotide; & palmam inter has tulit octoremis leonifera.

Siniſtram itaq; fortunam claſſis expertus Antigonus, in Bœotiam ſe recepit: & Ptolemæus, tranſitu in Macedoniam facto, iam firmiter regnum tenebat.

STATIM igitur, vt improbitas eius cò magis in oculos hominum incurrat; Arſinoën ſororem, quod patrium hoc ſit Aegyptijs prætendens, matrimonij fœdere ſibi adſtringit, & natos ei ex Lyſimacho trucidat: quin mox etiam ipſam, non citra contumeliam regno expellit. Cumq; plurima, contra Deûm hominumq; leges, intra biennium perpetraſſet; accidit, vt pars quædam Gallorum fame ex patria migrare coacta, Macedoniam inuaderet; à quibus, conſerto prælio, rex viuus capitur, elephanto, quo vehebatur, ſauciato excuſſus, & ab hoſtibus diſcerptus, dignum crudelitate ſua exitum inuenit. Antigonus autem Demetrij, qui pugna, (quod dictum eſt) nauali ſuccubuerat; iam hoſte ſublato, Macedoniæ regnum occupat.

ANTIOCHVS interim Seleuci filius, cum vix tandem multis bellis, nec vniuerſum tamen patris regnum recuperaſſet; expeditam manum in vlteriora mittit, Patroclo duce. qui Hermogenem, Aſpendium genere legatum ſibi adoptat. Hic cum alias vrbes, tum Heracleam quoq, infeſtare conſtituerat. Verum Heracleinſium legatione placatus è finibus eorum excedit; & percuſſo amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe conuertit. Exceptus verò Bithynorum inſidijs, vnà cum exercitu internecione cęditur: cum ſtrenui viri facinora ſuo loco in hoſtes ędidiſſet.

HAC

HAC de cauſa Antiocho in Bithynos expeditionem inſtituente; Rex horum Nicomedes per legatos ſubſidium ab Heraclienſibus petit & impetrat; gratiam ſe relaturum, vbi in ſimili neceſſitate tempus flagitet; policitus.

Hac occaſione Cierum & Tium & Thynidem terram multis expenſis ad ſe reduxerunt. Amaſtrin verò (quæ & ipſa cum alijs ademta fuerat) tam bello quam precio recuperare annixi, ſucceſſu caruêre: propterea quod, qui illam tenebat, Eumenes Ariobarzani Mithridatis filio gratis eam tradere, quam pecunia reuendere Heraclienſibus mallet, væſania iræ ſubactus.

SVB tempus illud bellum aduerſus Zipœten Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienſes excepit. Quo in bello Heracleotarum bona pars fortiter dimicans cæſa fuit: Et victoriâ quidem ſummâ vi potitur Zipœtes; ſed vbi ſociorum auxilia ſuperuenerant Heracliotis, fugâ illam dehoneſtat. Ergo qui modo ſuccubuerant, cadauera ſuorum aſſerunt, & cremant ſecurè; & exinde ſub arbitrium ſuum redigunt de quibus bello diſceptabatur: & oſſa interfectorum in vrbem relata magnificè, in præclarè meritorum de patria monimento, condunt.

CIRCA hæc tempora inter Antiochum Seleuci & Antigonum Demetrij ingens mouetur bellum; & dum magnos vtrinq; apparatus faciunt in copias militares, tempus ſatis longum conſumitur.

Alteri Nicomedes Bithyniæ rex operam nauabat: Antiocho complures alij.

Necdum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, cum bellum aduerſus Nicomedem inſtituit. Hic igitur & aliunde auxilia colligit, & de belli ſocietate Heracleam miſſis legatis, XIII. in ſubſidium triremes accepit; & tum demum claſſem ſuam Antiochi claſſi opponit. Etſi

autem

autem aduerſas aliquandiu tenebant acies; neutri tamen pugnæ initium faciunt; ſed abſq; effectu tandem diuelluntur.

POSTQVAM verò Galli ad Byzantium delati maximam ditionis partem depopularentur; fracti bello Byzantini, ſociorum, huc illuc miſſitantes, auxilia implorant: & quiſq; pro virium modo ſuppeditat. Heraclienſes etiam aureos mille (tantum enim legati petierant) ſubminiſtrant.

Nec longum in medio ſpacium: cum Nicomedes Gallis, qui incurſatis adhuc Byzantinorum finibus, tametſi ſæpenumero in Aſiam traijcere conati toties ab incepto deſiſtere, aduerſantibus Byzantinis, coacti eſſent; certis tamen conditionibus tranſitum conciliauit.

Conditionum formula hæc erat: vt Barbari Nicomedi eiusq; poſteris perpetuo amicitiæ fœdere coniuncti manerent. Abſq; Nicomedis ſententia & voluntate nemini, à quo per legatos ſolicitarentur, in belllis opem ferrent: ſed amicis huius amici & inimicis hoſtes forent. A Byzantinis etiam ſtarent; ſi qua neceſſitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heraclienſibus & Calchedonijs & Cieranis, & nonnullis, qui alias ſub iurisdictione gentes haberent.

His pactorum legibus Nicomedes Gallorum multitudinem in Aſiam tranſmiſit. Horum principes in imperio iulluſtres XVII. fuêre: Inter quos præcipui & ſummi Leonorius & Lutarius.

Hæc igitur Gallorum in Aſiam tranſmigratio primo quidem ad incolarum detrimentum progreſſura exiſtimabatur. Sed exitus commodis ipſorum deſtinatum hoc oſtendit. Dum enim reges popularem ciuitatibus ſtatum abrogare ſatagunt; Galli hæc molientibus obſiſtendo magis illum corroborant.

Nicome-

Nicomedes igitur contra Bithynos primum illorum auxilio, & quos ex Heraclea armaſſet, barbarorum, & prouinciam ſubegit, & concîdit incolas; quod alioquin erat prædæ inter ſe diſpertiti ſunt Galatæ. Hi enim longè lateq; terram depopulati, retro demum ceſſerunt: & de ſubacta id ſibi amputarunt, quod nunc Galatiæ nomen habet, in tres partes diſtributum. Alios enim Trogmos nominant: alios Toliſtobogios: alios Tectoſages. Vrbes etiam condiderunt. Trogmi Ancyram, Toliſtobogij Tabiam: Tectoſages Peſinuntem.

NICOMEDES autem, in conſpicuo felicitatis gradu poſitus, de nomine ſuo exſtruxit vrbem è regione Aſtaci. Quam Megarenſium colonia, ſub initium Olympiadis XVII. frequentarat; Aſtacum oraculi iuſſu denominatam, ab Aſtaco quodam generoſo & cordato viro, ex eorum proſapia qui Sparti & terrigenæ olim Thebis vocabantur. Hæc multum à finitimis appetita, & crebris acciſa bellis cum eſſet, Athenienſium colonis poſtmodum adiectis, vexationum finem, & incrementa gloriæ & potentiæ non mediocria adepta eſt, Dydalſo tunc inter Bithynos rerum potiẽte.

Quo defuncto Botiras regnat, ad LXXV annos ætate producta. Ei filius Bas ſuccedit: qui etiam Calantum Alexandri copiarum præfectum, licet optimè ad pugnam inſtructum; profligauit acie, & vt Macedones à Bithynia abſtinerent, effecit. Vixit hic LXXI annos, & de ijs L regnum tenuit, filiumq; habuit ſucceſſorem Zipœten: qui clarus bellis Lyſimachi præfectos, alium occidit, alium quàm longiſſimè à finibus ſuis depulit. Quin & ipſum Lyſimachum repreſſit.

Poſt hac Antiocho Seleuci, qui Aſiam tamen & Macedonas ſub imperio coercebat, ſuperior factus vrbem condit ad Lyperum montem, nomine ſuo inſignem.

Hic vbi vitam in LXXVI, & adminiſtrationem regni in

XLVIII, annos extenderat; IV filios reliquit. Eumq; in regno Nicomedes, natu maximus, excepit, fratribus non frater, ſed lictor, factus. Confirmauit tamen etiam hic Bithyniæ regnum maximè eò, quod Galatas, ſedes in Aſiam transferentes, adiuuit; vrbemq;, vt iam indicatum eſt, ſui nominis extulit.

Inter lapſo hinc tempore aliquo, Byzantinis bellum aduerſus Calatianos (Heracleotarum colonia hæc eſt) & Iſtrianos erupit; propter Tomin, emporium Calatianis vicinum; quod Monopolion ex eo facere animo conceperant Calatiani.

Propterea vtrinq; ad Heraclienſes de belli ſocietate mittitur legatio. At hi neutri parti bellicam opem tribuunt. Sed legant ad vtrosq;, qui pacificè controuerſiam tranſigant: tametſi abſq; effectu hoc ipſis ſtudium exiuit. Multis igitur detrimentis adfecti Calatidis incolæ, ad pacis demum conditiones deſcenderunt. nec quicquam fere ab iſta calamitate virium potuerunt recipere.

NEC multum temporis effluxit, cum rex Bithynûm Nicomedes (poſtquam è priore ei natus coniugio Zeilas ad Armeniorum regem profugiſſet expulſus nouercæ Etazetæ machinis; cuius liberi adhuc in tenera ætate erant) morte iam imminente, ex altera natos vxore hæredes regni ſcripſit: & curatores Ptolemæum cum Antigano & populo Byzantinorum, nec non Heracleienſium Cianorumq;, deſignauit.

Zeilas autem cum inſtructa manu, cui è Galatis Toliſtobogij animos augebant, in regnum paternum redit. At Bithyni, dum conſeruare dominatum paruulis ſatagunt; matrem horum Nicomedis fratri in matrimonium elocant. & ipſi, accepto à curatoribus exercitu, Zeilam opperiuntur. Et crebris vtrobiq; prælijs & vicibus vſi pacem ad extremum ineunt: Cum Heraclienſes in pugnis illis excelluiſſent;

celluiſſent; & in compoſitione belli egiſſent, quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam vt inimicam inuaſerunt, ad Calletem vſq; fluuium; multaq; ditati præda domum repetierunt.

SVB hæc Byzantinis inferente bellum Antiocho; XL triremibus Heracleotæ auxiliantur: & horum factum eſt opera, vt ad minas tantummodo progreſſum haberet bellum.

NEC longè poſt è vita mortalium eximitur Ariobarzanes; filiumq; relinquit Mithridatem, cui lites cum Galatis interceſſere. Quam ob cauſam hi, contemta pueri ætate, regnum eius diuexant. Cumq; inopia rerum laborarent regij, Heraclienſes eos ſuſtentant, frumento Amiſum aducto: vnde facilis eſſet Mithridaticis victus copia, & egeſtatis medela. Propter hæc iterum hoſtiles in Heracleotidem copias mittunt, eamq; depopulantur, vſq; dum ab Heraclienſibus per legatos mitigantur. Princeps autem legatus erat Nymphis hiſtoriæ ſcriptor: qui cum exercitum in commune, aureis ıↄↄ, ducesq; ſeorſum, cc deliniuiſſet; vt à finibus abſcederent, effecit.

PTOLEMAEVS autem rex Aegypti, altiſs. benignæ fortunæ gradum aſſecutus, magnificentiſſimis ciuitates muneribus demereri inſtituit. Itaq; etiam Heraclienſibus ıↄ Artabas (ſic Perſæ mediminum vocant) tritici miſit; & templum Herculis è proconneſio ſaxo in arce eis exſtruxit.

HVC auctor progreſſus, ad imperium Rom. excurſionem fecit: quo genere orti: quomodo hæc Italiæ loca inſederint: quæq; ante vrbem conditam euenerint & geſta ſint: quos etiam principes habuerint, perſtringit. Quæ cum alijs bello geſſerint: quid condito regno acciderit: & vt tandem regia poteſtas in conſulare mutata fuerit imperium: vtq; à Gallis Romani deuicti. Capta propemodum

modum arce cum vrbe; niſi maturo ſuperueniens auxilio Camillus,eam liberaſſet: vt etiam Alexandro in Aſiam traijcienti, & per literas eis denuncianti, vt aut vincerent, ſi gerendo imperio eſſent idonei, aut potentioribus cederent; auream coronam quæ talentis non paucis conſtaret contra miſerint. Et vt bella geſſerint aduerſus Tarentinos & Pyrrhum, hos auxilio iuuantem: Et vt quâ patiendo, quâ inferendo clades, hoſtes tandem domuerint, & Pyrrhum Italia expulerint. Quæq; cum Carthagin. & Annibale negocia confecerint: & quæ contra Hiſpanos, cùm alij, tum Scipio, marte ſecundo peregerint: vtq; hic Hiſpanorum decreto rex appellatus honorem non admiſerit; Vt debellatus Annibal fugerit. Hinc vt Ionium mare tranſmiſſum: Et cum Perſeo, Philippi in regnò Macedonum hærede, dum fœdus cum patre à Romanis percuſſum iuuenili temeritate reſcindit, ſit debellatum; Aemylio Paulo de ipſo triumphante. Vt Antiochum, Syriæ & Comagenæ & Iudææ regem, duabus pugnis infractum, ex Europa eiecerint. Illa igitur huc vſq; de imperio Rom. commemorat auctor. Exinde propoſitam ſibi hiſtoriam ita continuat.

HERACLIENSES Romanorum duces in Aſiam tranſgreſſos, miſſis legatis, conueniunt. Qui comiter accepti literas humanitatis plenas ab AEmylio Paulo retulerunt: quibus & amicum ipſis fore Senatum, nec vlla in re prudentiam Romanorum & curam (ſi quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps autem ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello aſſeruit, legationem miſere, teſtatam prius amicitiam vt confirmarent. Et poſt hæc eundem rurſus per legatos orant, vt Antiochum in gratiam reponat apud Romanos; & perſcripto ad regem plebiſcito, vt bellum contra Romanos deponat, adhortantur.

Corne-

Cornelius etiam Scipio Heracleotis reſcribens hac inſcriptione vtitur; Scipio imperator, Procoſ. Romanorum Senatui populoq; Heracliensium ſalutem. Et his literis beneuolentiam erga ipſos ratam & firmam eſſe, & bellum cum Antiocho ſoluiſſe Romanos, affirmat.

Eadem quæ Lucius, P. Cornelius Scipio, eius frater & claſſis præfectus, Heraclienſibus poſt miſſam legationem reſpondit. Breui poſt Antiochus bellum aduerſus Romanos redintegrat, & prælio ſummis viribus commiſſo victus, arma deponit, pacis conditionibus acceptis. Quæ & tota eum Aſia (minore) excludunt, & elephantis nauiumq; claſſi eum priuant: Comagena (& Syria) & Iudæa tantummodo relictis. Heracliensium de hinc ciuitas apud imperatorum (quos modò dixit) miſſos à Rom. ſucceſſores eâdem gratia & humanitate potitur: donec ad has tandem leges inter Rom. & Heracleotas proceſſum eſt, vt non modo amicitiam inter ſe, verum etiam ſocietatem, contra quos, & quorũ gratia opus ſit, colant. Suntq; fœderis huius pacta eiuſdem tenoris & formæ in tabulas æneas relata duas: quarum altera penes Romanos, in Capitolino Iouis templo, altera Heracleæ, etiam ipſa in Iouis ſacrario, eſt adfixa.

HAEC poſtquam XIII. & XIV. hiſtoriæ libro expoſuit, XV. exorſus hæc refert. Pruſias inquit Bithynorum rex, mirificè induſtrius & gnauus multisq; rebus geſtis clarus, inter alia etiam Cierum, Heraclienſis ditionis vrbem, bello ſubiecit; pro Ciero Pruſiadem nuncupans. Tium etiam, eorundem iurisdictioni obnoxiam cepit: vt ſic vndiq; mari circum ſcriberet Heracleam. Inde etiam violenta eam obſidione preſſit, & plurimos obſeſſorum interfecit. Et iam prope erat, vt vrbs caperetur; niſi Pruſiæ, dum ſcalis ſurſum nititur, lapide cuiuſpiam de propugnaculis icto, crus fractum eſſet, & hic caſus ab oppugnatione deſiſtere eum coëgiſſet: ita enim percuſſus lectica, non

ſine doloris acerbitate domum à Bithynis ſuis refertur: nec multis pòſt annis exactis, nomine & re claudus, finem viuendi fecit.

NONDVM in Aſiam Romani traiecerant: cum Galatæ Ponti accolæ, maris tentandi cupiditate, Heracleam prius occupare conantur, non difficile id fore exiſtimantes: ſi quidem de antiqua potentia multum iam deminutum, & ad contemtum prolabi ſenſim ceperat. Ideo vniuerſis eam copijs impugnant. Ipſa tamen ſociorum interim non eſt immemor; ſed quantum occaſio præſens facultatis concedit, ſe contra munit.

Obſidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatuum inopia in arctum coguntur Galatæ. Irâ enim, non apparatu neceſſario, inſtructus bellum inferre Galates nouit. Quare cum ad comportandum neceſſaria caſtris abſceſſiſſent; ciues, eruptione facta, & caſtris potiuntur, & plurimos cædunt. Diſpalantes etiam per agros non magno negocio compræhendunt. Atq; ita nec pars tertia Galatici exercitus in Galatiam reuertitur. A quo ſucceſſu ad priſtinam emergendi fortunam & celebritatem ſpes concepit.

ROMANIS etiam bello contra Marſos, Piligros & Margucinos (gentium harum ſedes eſt ſupra Africam, in confinijs Gadium) duabus quadriremibus tectis Heracleotæ auxiliantur. Et bello proſperè confecto, multis eximiæ virtutis ornati præmijs, vndecimo tandem anno in patriam ſunt reuecti.

POST hæc accerrimum Mithridatis aduerſus Romanos bellum conflatur. Cappadociæ in ſpeciem cauſa arripitur. Hanc enim Mithridates, cum Ariachum è ſorore nepotem, iurisiurandi pacifici dolo in poteſtatem redactum, ſua manu obtruncaſſet, per vim ſibi vendicârat. Ariathum hunc ex ſorore Mithridatis genuerat Ariaratus.

Nam

Nam à puero ad cædes propenſiſs. erat Mithridates. Cum enim XIII. annorum adoleſcens regnum accepiſſet, modico interlapſo tempore, matrem regni conſortem à patre deſtinatam, dum carcere vinctam tenet, violentia iſta & temporis diuturnitate confecit. Fratrem etiam necauit. Bello autem ſubegit reges circa Phaſin, vſq; ad climata trans Caucaſum, regnoq; magnis viribus amplificato, magnum arrogantiæ tumorem oſtentabat.

Quamobrem cum eo magis conſilia eius ſuſpecta haberent Romani, Senatuſconſultum fecerunt, vt paterna regibus Scytharum regna reſtitueret. At is moderatè quidem mandatis obſequi: Sed interim Parthos & Medos, & Tigranem Armenium, regeſq; Scytharum & Iberas in ſocietatem belli adſciſcere, aliasq; belli cauſas adiungere. Cum Senatus enim Romæ Nicomedem, ex Nicomede & Nyſa progenitum, Bithyniæ regem conſtituiſſet, Mithridates Nicomedem, frugi cognomento, illi oppoſuit. Præualuit tamen electio Romanorum, Mithridate inuito.

INTERIECTO tempore cum Syllæ & Marij in repub. Romana ſeditio exarſiſſet, Archelaum copiarum ducem Mithridates XL CIↃ peditum, & X CIↃ equitum, in Bithynos ducere iuſſit: collatiſq; ſignis victor euadit Archelaus. Et fugit cum paucis etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, cum ſub manu eſſent auxiliares, caſtris è ſubiecto Amaſiæ campo motis, per Paphlagoniam iter fecit, CL CIↃ exercitum adducens. Marius autem, ſub ſignis habens etiam Nicomedis copias, quæ ad ſolam Mithridatis famam diſſipantur, cum exiguâ Romanorum manu ſeſe obiecit Metrophani, Mithridatis tribuno, & repulſus fugit, omni exercitu amiſſo. Securè igitur Bithyniam inuadens Mithridates, & vrbes & regionem citra pugnam obtinet: cæterarumq; Aſiæ ciuitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt. Et repente ingens

ſit rerum commutatio, Rhodijs ſolummodo in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoq; terra mariq; bellûm contra ipſos mouit Mithridates,, licet Rhodij virtute & fortuna ita antecellerent, vt prope eſſet, ipſum regem nauali prælio in hoſtium venire manus. intellecto poſt Mithridates ciues Romanos, per Aſiæ vrbes diſperſos, conſilijs ſuis impedimento eſſe, ad cunctas ſcripſit, vt vno die omnes apud ſe Romanos occiderent. Et pleręq; dicto eius audientes cædem tantam patrârunt, vt vno eodemq; die LXXX CIↃ. gladio mortem oppeterent.

VBI vero Eretria & Chalcis adeoq; tota Euboea, ad Mithridatem ſeſe applicârunt, aliæq; ad eum ciuitates tranſiuere, victis etiam Lacedæmonijs; Syllam cum iuſto agmine Romani emittunt: cuius aduentu ciuitates partim ſponte deditionem faciunt, partim vi in poteſtatem eius veniunt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit & fugat.

Athenas etiam cepit: & ſolo vrbs æquata eſſet, niſi ocius Senatus Rom. Syllæ propoſitum infregiſſet. Poſt crebros autem conflictus, in quibus excellebant Pontici, cum felici iam ſucceſſu res commutarentur, alimoniæ inopia regijs incubuit, quod prodigè victu abuterentur, & acquiſita rectè diſpenſare neſcirent.

Et in extremam deuentum eſſet calamitatem, niſi Taxiles, capta Amphipoli, ideoq; Macedonia ad ipſum deficiente; largam cibariorum facultatem inde ſubminiſtraſſet. Hic & Archelaus commiſtis agminibus plusquam LX. M. hominum ſub ſignis ducebant, & occurſuri Syllæ in Phocide habebant ſtatiua. Ille verò L. Hortenſio adſumto, qui VI M. ex Italia adduxerat, ſatis longum in medio interuallum relinquens, caſtra ponit. Archelai autem militibus incompoſitè ad frumentandum conuerſis, improuiſo adortus caſtra, quotquot robore pollentes cepit Sylla occidit; à quibus autem nullus inuadendi metus erat, hos loco circun-

circundatos ignes accendere iubet, vt à pabulatione reuertentes opperiantur, nulla aduerſi caſus ſuſpicione præbita.

Hoc vt prudenter ab imperatore prouiſum erat, feliciter exiuit, magnificaq; victoria potiuntur Syllani.

CHIOS tunc incuſans Mithridates, quod Rhodijs auxilia miſiſſent, Dorylai opera impugnat: qui (multo licet labore) & vrbem cepit, & agros Ponticis diuiſit, & ciues nauigijs impoſitos huc illuc in Ponto diſtulit. At Heraclienſes, quod amicitia ipſis cum Chijs interceſſit, Ponticas in tranſitu naues, quo captiuos vehebant, adorti, ne reſiſtentes quidem (non enim ſat virium erat) in vrbem deduxere: & tunc quidem largè rebus neceſſarijs ſuppeditatis reficiunt Chiotas; poſtmodum verò, eximijs affectos muneribus, in patriam reſtituunt.

SVB ea Romæ Senatus Valerio Flacco & Fimbriæ bellum Mithridaticum committit, cum mandatis, vt Syllam, ſi partes Senatus tueatur, adiuuent; ſin minus, cum ipſo prius manus conſerant.

Ille igitur cum varijs initio colluctabatur ſortis aduerſæ caſibus. Nam & famem, & Martis iniquitatem ſuſtinuit: In pleriſq; tamen proſpero fortunæ ſucceſſu vſus. Perq; Byzantinorum fines in Bithyniam progreſſus & inde Nicæam verſus, ſtatiua habuit.

At Flaccum, dum indignè fert ab exercitu Fimbriæ plus faueri, imperiumq; eius, vtpote mitius & humanius, præferri; ideoq; & ipſum & militum nobiliores criminatur; duo, præ alijs ira inflammati, trucidant.

Quo nomine Senatus Fimbrię iraſci quidem, ſed tamen diſſimulata indignatione conſulatum ei decernendum curare. Hic ergo omnes ſub imperio copias habens ciuitates alias voluntate ipſarum, alias vi ſua adiunxit.

Mithridatis autem filius, cum Taxile & Diophante & Menandro, ductorum præſtantiſſimis, coniunctus, & ma-

gno agmine inſtructus, Fimbriæ occurſat, & primò barbarorum vires præcellunt. Quare detrimenta in conflictu accepta ſtrategemate reſarcire cogitans. Fimbria (hoſtis enim numero militum ſuperior erat) cum ad flumen quoddam peruentum eſſet, quod vtrumq; exercitum diuideret; imbre ſub auroram forte effuſo; ex improuiſo Romanus imperator fluuium tranſgreſſus, hoſtes intentorijs ſomno grauatos ita oppreſſit, vt ne ſentirent quidem: & magna ſtrage edita, præfectorum non multi & equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridates regis filius Pergamum ad patrem, vnà cum equitum comitatu, ſaluus euaſit. Tam grauis igitur & inſignis clades vbi regijs accidit, plurimæ ciuitates ad Romanos deſciuerunt.

INTEREA Mario è fuga domum reuerſo, metuens Sylla (nam de inimicorum eius factione ille erat) ne ſimile propter iniurias in illum ſibi exſilium irrogaret, miſſa legatione, de pace cum Romanis conſilia Mithridati ſuggeſſit. Quo pacem cupidè amplexo & rogante vt ad paciſcendum conuenirent, ille promtè ſe dat in viam; cumq; per aliquod in medio ſpacium alter in alterius occurſum proceſſiſſent, Dardanum ad tranſigendum eis hoſpitium dedit. Ibi iuſſis ſecedere miniſtris & comitibus pacta fiunt in hunc modum. Mithridates Romanis Aſia concedat, Bithynis & Cappadocibus reges præſint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum ſit confirmatum.

Peculiariter verò Syllæ expediat triremes LXXX & III M. Talentûm, ad reditum quem ipſe Romam inſtituiſſet. Ciuitatibus apud Romanos haud ſit noxæ, quod ad Mithridatem defecerint. Id quod tamen iuxta pacis formulam non habuit euentum. Nam multos poſtea ſeruili iugo oppreſſerunt.

Honorificè dehinc Sylla in Italiam remeat. Mariusq; denuo vrbe excedit: & Mithridates ad ſua ſe refert;

multasq;

multaſq, denuo gentes, quæ propter aduerſam eius fortunam deſciuerant ſub manum redegit.

POST hæc Murena bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cum Sylla initæ leges prætexens, & vt ratæ ſint firmæq; contendens. At is legatione non placatus (erant enim natione Græci, & vitæ genere Philoſophi, qui plus culparent Mithridatem, quam commendarent) in regem mouit: & Ariobarzani regnum Cappadociæ magis confirmat; & circa ingreſſum regni Mithridatici vrbem condit Nicæam. Inter hæc Murena & Mithridates, pro ſe quiſq; contra alterum, Heraclienſes de auxilijs ſolicitant. Sed cum potentia Romanorum formidabilis videretur ipſis, & Mithridatis vicinitatem etiam timerent, legatis reſpondent: In tanta bellorum tempeſtate difficulter proprios ſe lares tueri, nedum alijs auxiliari poſſe. Murenæ tamen non pauci dant conſilium, vt Sinopen inuadens de regia ipſa bellum moueat, ſi enim hanc ceperit, facile etiam cætera in poteſtatem ventura. At Mithridates, validis hac præſidijs communita, ipſe bello gerendo incumbit.

Interq; initia, vbi ad manus ventum erat, regij viribus præpollent: poſtea fortuna pugnæ exæquatur. Tandem præliandi tædium hoſtibus alacritatem animi deminuit. Ideo ad interiora circa Phaſin & Caucaſum ſe conuertit. Murena verò copias in Aſiam traducit, & ſua tum quiſq; adminiſtrat.

NEC longè poſt Sylla Romæ è viuis migrat: Et Senatus in Bithyniam mittit Aurelium Cottam: in Aſiam verò L. Lucullum cum mandatis, vt bellum Mithridati faceſſant. At Mithridates, cum alium in procinctu habens exercitum frequentiſs., tum triremes CD. nauiumq; minorum, quas Penteconteres & Cercuros vocitant, non exiguus erat numerus. Diophantum etiam Mithridatos

 cum

cum valida manu in Cappadociam dimittit, vt præſidia in vrbibus collocet, & ſi Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, & progreſſum eius intercludat. Ipſe verò CL. M. peditum ſub vexillis apud ſe retinet, & XII M. equitum; quos falcati ſequuntur currus CXX: nec vlla machinarum omnis generis copia abeſt. Concitato igitur itinere, per Timonitidem Cappadociam & Galatiam pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam, in Calchedoniorum portu, ſtationem habere iubet cum omni claſſe.

MITHRIDATIS autem claſſis Heracleam prælegens, ab ea non recipitur; forum tamen venale rogantibus præbent: & commercijs, vt fieri ſolet, initis, Archelaus copiarum naualium ductor Silenum & Satyrum, nobiles ex Heraclea viros, comprehendit, nec prius dimiſit, quam perſuaſiſſet, vt quinq; triremibus ipſum in hoc cum Romanis bello adiuuarent.

Hoc facto (quod & Archelaus veteratoriè molitus erat) Romanorum inimicitiam populus Heraclienſis ſibi conciliauit. Cum igitur auctiones publicas Romani in alijs ciuitatibus inſtituerent, Heracleam quoq; propter cauſam antedictam, his expoſuerunt. Cumq; auctionatores vrbem ingreſſi, contra reipub. morem, argentum exigerent, in mœrorem ciues coniecerunt qui ſeruitutis initium hoc eſſe exiſtimabant. Quare cum per legationem ad Senatum R. publicationem bonorum deprecari res poſtularet; ipſi à quodam in vrbe audaciſſimo perſuaſi, publicanos è medio tollunt; tam ſecreto, vt de nece illorum nemini quicquam conſtaret.

PRAELIO dehinc nauali ad Calchedonem inter Romanos & Ponticos commiſſo; dum regis & Romanorum pedeſtres inter ſe confligunt acies; (quarum huic Cotta, illi

ta, illi Mithridates præerat) Baſternæ Italorum pedites in fugam conijciunt, & prolixam edunt ſtragem.

Eadem fortuna etiam claſſis eſt, vnoq; die mare & terra cadaueribus Romanis fœde opplentur. IIX M. in conflictu nauali occiſis; IV M. & D. captis: de pedeſtri autem exercitu Italum V. M CCC: A parte autem Mithridatis Baſternæ circiter XXX; ꟾↄ cc ex reliqua multitudine, ceciderunt. Hoc Mithridatis ſucceſſu omnium animi ſeruilem in modum concidere: Sed Lucullus ad Sangarium fl. caſtra habens, cognitâ eâ clade, perculſos militum animos verbis erexit.

VBI verò magno ſe ſpiritu ad Cyzicum Mithridates conuertit, copias vrbi admouere cupiens; incumbit à tergo Lucullus, & infeſta ſigna inferens, memorabili Ponticos victoria profligat, & viribus exuit. Aliquanto enim plures X. M. in acie cædit, & XIII. M. capit.

Fimbrianus autem miles ſuſpectos habens duces, quaſi propter audaciſs. in Flaccum facinus non amplius fidem ipſis habeant, tacitè ad Mithridatem miſſitando tranſitionem policentur.

Qui in lucro ponens hanc ad ſe inclinationem, nocte oborta, Archelaum amandat; qui pacta confirmet, & ad partes regis ſe adiungentes adducat. Ac Fimbriani Archelaum ad ipſos profectum in vincula compingunt, & quæ cum eo venerat manum conficiunt. Poſt hoc infortunium etiam fames opprimit exercitum & multis interitum adfert. Tot tamen aduerſis ictus caſibus à Cyzici obſidione non abſiſtit. Sed breui, licet multa perpeſſus eſſet & egiſſet, vrbe non expugnata receſſit, & pedeſtri quidem agmini Hermæum & Marium præficit; qui XXX. hominum M. ducebant. Ipſe autem per mare reditum inſtituerat. Ingreſſoq; triremes multæ variæq; malorum formæ ei ſimul ingruerunt. Nam dum milites ſoluturi

naues; quarum aliæ iam repletæ, aliæ mox replendæ eſſent, confertim occupant, & vndiq; illis adhærent, factum eſt, vt præ multitudine imminentium pars deprimeretur, pars etiam ſubuerteretur. Quod conſpicati Cyziceni, impetu in caſtra Ponticorum facto, ægros ibi relictos trucidant, & ſi quid ſupererat, diripiunt.

At Lucullus, peditum agmen à tergo premens, ad Aeſepum fl. adſequitur de improuiſo, magnamq; hoſtium cædem peragit. Mithridates interim collectis in Ponto viribus Perinthum circumſidet & oppugnat: Eaq; non potitus in Bithyniam tranſmittit.

POSTQVAM verò Barba robuſtam Italorum manum adducens veniſſet. Et Triarius inſuper Romanorum dux motis inde caſtris Apameam obſideret; ciues cum aliquandiu pro viribus ſuis hoſtem ſuſtinuiſſent, apertis tandem portis eos intromiſere.

Pruſam etiam vrbem Rom. exercitus cepit. Iacet hæc ad Olympum Aſiæ montem.

Hinc Pruſiadem mari impoſitum cum exercitu petit; Cierum olim nominabant. Quo etiam Argonautas appuliſſe, & euanuiſſe Hylam, & Herculem, dum requirit eum, circumuagatum, multaq; id genus alia contigiſſe fama eſt. Vt vrbi appropinquauit, facile Pruſienſes eum receperunt, Ponticis eiectis. Inde Niceæ quam præſidium Mithridatis tenebat, imminet. Pontici autem, intellecto ciues animis ad Romanos propendere, noctu ſe ad Mithridatem Nicomedeam ſubducunt. Romani igitur ſine moleſtia vrbem ſuæ poteſtati ſubijciunt.

Hæc vrbs nomen deducit à Naiade quadam Nympha, cui Nicææ nomen; & opus eſt Nicaënſium; qui in Alexandri exercitu fuerunt; & poſt eius interitum, dum patriam repetunt, hac vrbe à ſe condita & frequentata, in ciuitatem coaluerunt.

Nais

Naïs autem illa Nicæa Sangario loci regulo & Cybele nata fertur. Quæ cum maiore virginitatis deſiderio, quam conſuetudinis cum viro teneretur in montibus & venatibus vitam egit. Bacchus quidem efflictim amat puellam: ſed hæc amorem fruſtratur: Quando igitur voti compos alia ratione fieri nequit, fallacijs explere animi deſiderium inſtituit. Nam fontem, ex quo Nicæa, à venatione defeſſa, bibere ſolebat, vino pro aqua replet. Eaq; nihil ſuſpicata, dum pro more ſuo bibit, fallacem intra ſe haurit liquorem: & ſic quamlibet inuita amantis cupiditati ſubſeruit. Mero enim & ſomno correptam Liber comprimit, & Satyrum ex ea liberosq; alios ſuſcipit. Nicaenſis autem, à quibus excitata eſt Nicæa, & ſedibus frequentata, primum erant vicini Phocidi. Sed quod ſubinde rebellarent, Phocenſes tandem patria eos expulerunt, & vt vrbs eorum euerſa deleretur, magno perfecerunt ſtudio.

Nicea ergo hoc modo appellata & condita fuit: atq; ita in Romanorum poteſtatem deuenit.

CAETERVM Mithridates Nicomedeæ ſubſiſtebat. Cotta autem ſuperiora damna reſarcire volens, à Chalcedone vbi ſuccubuerat. Nicomedæam copias transfert; & CL. ſtadia ab vrbe caſtra metatus, à dimicatione cauet.

Ibi magna adhibita feſtinatione, citatis itineribꝰ Cottam ſpōte ſua Triariꝰ adſequitur; & Mithridates in vrbē ſe recipit. Cū vterq; Romanus exercitꝰ ad oppugnationē eius ſe parat.

At rex, cognito gemino conflictu nauali, quâ circa Tenedum, quâ in mari Aegeo Ponticos à Lucullo victos; nec parem ſe ad occurrendum præſentibus Romanorum copijs eſſe, claſſem in fluuium retro mouet: & graui correptus tempeſtate, aliquot triremes amittit: Ipſe tamen cum plurimis in Hypium fluuiū defertur. Hic dum tempeſtas eum moratur, audito Lamachum Heraclienſium, quem antiquo amicitiæ fœdere obſtrictum haberet, ad reipub. guberna-

culum ſedere, multis hominem promiſſis attraxit, vt ſibi in vrbem recipiendo operam daret, pecunias etiam miſerat hoc nomine. Hic quæ rogauerat ille præſtat. Publico enim extra vrbem epulo ciuibus apparato; ſub quod clauſas ſe non habiturum portas fidem dederat; mero populum ineſcat, vtq; eo ipſo die ex compacto Mithridates ſuperueniat illis, dat operam. Itaque nec olfacto Mithridatis aduentu, vrbs in eius arbitrium venit.

Poſtridiè plebem rex conuocatam amicis hortatur verbis, vtq; fidem erga ipſum tueatur hortatus, Connacorigi cum præſidio IV.millium vrbem cuſtodiendam tradit.

Prætextus erat defenſurum ſe ciues, ſi Romani quid contra moliantur, & conſeruaturum. Hinc diſtributis in ciues & maximè in magiſtratus, pecunijs verſus Sinopen nauigationis curſum dirigit.

TVM Lucullus & Cotta & Triarius, Rom. duces, ad Nicomedæam agminibus coniunctis, in Pontum irruptionem facere deſtinârunt. At renunciata Heracleæ oppugnatione, cum de proditione nec dum conſtaret, ſed totius ſimul ciuitatis voluntate defectionem contigiſſe arbitrarentur; Luculli conſilium erat, vt ipſe cum robore exercitus per mediterranea & Cappadociam moueret in regem, & totum eius regnum; & Heracleam oppugnaret Cotta; Triarius autem, aſſumta claſſe, miſſas in Cretam & Hiſpaniam Mithridatis naues in reditu circa Helleſpontum & Propontidem, interciperet. Quibus Mithridates auditis, in nouos belli appatatus incumbit, & Scytharum reges, Parthumq;, & generum ſuum Tigranem Armenium, ſolicitat. Cæteri quidem denegant: At Tigranes, licet diu cunctaretur, ſæpius tamen à filia Mithridatis, non ſine moleſtia, interpellatus, auxilia tandem promiſit. Interim diuerſos contra Lucullum Mithridates profectos dimittit, & poſt commiſſas acies, variæ acciderunt fortunæ vices,

vices, in pleriſq; tamen proſpera fortunæ aura afflauit Romanis, & Mithridati animus decreuit. Contractis igitur XL. peditum & IIX. equitum millibus, Diophantum & Taxillen, vltra miſſos ante, dimittit.

Qui cum ad anteceſſores acceſſiſſent, principio velitationibus ferè adſiduis hoſtiles exercitus inter ſe vires explorabant. Poſtea ad duas pugnas equeſtres deuentum eſt, quarum alterâ Romani, alterâ Pontici victores abiêre. Dumq; ita bellum ducitur, Lucullus in Cappadociam, qui commeatum inde adferrent, miſit. Quo obſeruato, Taxiles & Diophantus IV. peditum & II. M. equitum contra mittunt, vt inſidiis in medio poſitis impedimenta reuertentibus adimerent. Vbi ad manus ventum ſuperant Romani; & ſubſidijs à Lucullo miſſis fuga Barbarorum inſignis committitur.

Quorum veſtigijs inſiſtentes Romani ad ipſa Diophanti & Taxilis caſtra prouehuntur. Vbi valido certamine inito ad breue tempus obſtitere Pontici. Mox vbi primi abſceſſerunt duces, tota inclinata eſt acies, & ipſi copiarum ductores nuncij cladis venerunt Mithridati: Occubuit tunc ingens barbarorum turba.

HVNC admodum fortuna Mithridatis in peius deuergente, etiam regiæ vxores necatæ: & ex Cabiris, vbi clam ſuis aliquandiu ſe continuerat, rex fugam arripuit: In qua etiam captus eſſet inſectantibus Gallis, qui tamen regem ignorabant; niſi mula obuiam facta, (quæ Mithridatis opibus argento auroq; omiſta erat) diripiendo moram nexuiſſent. Itaq; rex in Armeniam elabitur.

LVCVLLVS autem aduerſus Mithridatem M. Pompeium mittit ducem, ipſeq; cum vniuerſis copijs in Cabiros mouet, vrbeq; circumceſſa, dum Barbari certo ſe

pacto ei permittunt, & ipſos in fidem accipit, & caſtello potitur.

Hinc Amiſum profectus, & ad deditionem eos cohortatus, vbi non perſuadet, omiſſa illa, ad Eupatoriam obſidionem transfert: & negligenter ſe illam oppugnare ſimulat: vt ſimili negligentiæ exemplo prouocatis hoſtibus, ſubita mutatione apud animum cogitata proſperè conficeret. Et euentus reſpondit: Eoq; ſtrategemate vrbs capta.

Dum enim cuſtodes nihil tale opinantur, ſed ſecurè agunt, ille iuſſis arripere ſcalas militibus, mœnia conſcendendi copiam facit, & ſic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo poſt capitur etiam Amiſus; ſcalarum admotione etiam hîc ſuperatis ab hoſte mœnibus: Et initio cædes non mediocris in ciues peragitur. Sed poſtea Lucullus cæde inhibita, & vrbem & regionem ſuperſtitibus reddit, & maiore in eos clementia vtitur.

AT MITHRIDATES ad generum delatus, expetitum quidem colloquium non inpetrat, ſed corporis ſui cuſtodiam ab eo accipit, & alijs hoſpitalitatis officijs adficitur.

Miſit etiam Lucullus ad Tigranem legatum, Appium Clodium, qui Mithridatem expoſceret. Is verò non tradit, vniuerſorum ſe criminationem hominum reuereri confirmans, ſi vxoris parentem hoſti prodat. Scire ſe quidem, improbum eſſe Mithridatem, ſed tamen affinitatis ſe habere rationem. Epiſtolam etiam ad Lucullum in hæc verba reſcribit: quæ ad iram ipſum prouocauit, eo quod rex in inſcriptione Imperatoris nomen omiſiſſet; Lucullum quoq; regis regum appellationem ſibi non tribuiſſe cauillatus.

Hic

Hic XV. hiſtoriæ liber exit.

SEQVENS autem hiſtoria hæc commemorat. Motis Romanorum caſtris, aduerſus Heracleam Cotta contendit. Primo tamen in Pruſiadem ducit. Hæc ab amne præterfluente Cieri appellationem tulerat, ſed ademtum Heraclienſibus rex Bithyniæ de ſe denominauit. Inde ad mare Ponticum deſcendit, & maritimam prætergreſſus oram, mœnibus in vertice poſitis caſtra applicauit. Loci autem firmitati Heraclienſes fidebant, & Cottæ oppugnationem fortiter vrgenti, cum præſidio repugnabant, & plures è multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heraclienſium vulnera erant à telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta ſuis canit, & remotius aliquanto caſtra metatus, totus in hoc eſt intentus, vt exitum ad res neceſſarias intercludat obſeſſis. Annonę igitur caritate oborta, dimiſſis ad colonias legatis, alimenta ſibi venundari petunt. Et benignè accipitur legatio.

AT BREVI ante Triarius, Romana claſſe inſtructus, à Nicomedea impetum fecerat in Ponticas triremes; quas ſupradictum eſt verſus Cretam & Hiſpaniam emiſſas. At cum reliquas in Pontum retro abire reſciuiſſet, (multæ enim de his & procella & pugnis (ſuo quæq; loco) naualibus interierant) adſecutus illas ad Tenedum, manus conſerit. LXX. ipſi triremes erant. Pontici autem pauciores aliquanto LXX. agebant.

Poſtquam infeſtis concurſatum eſt proris, regij ad tempus vim hoſtium initio ſuſtinent. Poſtea vniuerſis in fugam effuſis, plenam Romanus victoriam & celebrem conſequitur. Atq; ita claſſis Mithridatis tota, quanta in Aſiam cum ipſo exiuerat, ſubacta eſt.

COTTA verò ad Heracleam caſtra habens, nondum

toto oppugnationem exercitu aggreſſus erat. Sed aliquos de Romanis particulatim admouebat, multos Bithyni nominis ſtatuens in fronte.

Dumq, complures vulnerantur & oppetunt, operibus & machinis animum adijcit: quarum teſtudo præ alijs formidinem incuſſit obſeſſis. Totam igitur vim militum, caſtris excitam, admouet turri cuidam, ruinæ ſpem præferenti. Verum vbi ſemel atq; iterum percuſſa non modo contra opinionem perſiſteret, ſed etiam aries à cætera machina diffractus auelleretur; animus Heraclienſium creſcere & perturbatus mœrore Cotta timere cepit, nunquam vrbs ne caperetur. Poſtero etiam die cum machina iterum impacta nihil proficeret, inſtrumentum illud concremat, & fabris capita præcidit. Relictoq; ad mœnia præſidio, cum cætera militum turba in campo (quod Lycæum vocant) ſtatiua delegit: Quo in loco larga erat victus copia. Atq; inde omni circa Heracleam regione deuaſtata, in magnam ciues difficultatem cogit: Quare denuo ad Scythas Cherſoneſi incolas, & Theodoſianos, & circa Boſphorum dynaſtas, de ſocietate legationem mittit: quæ non abſq; effectu reuertitur.

Dumq; hoſtes vrbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur moleſtijs. Præſidiarijs enim militibus id non ſatis erat, quo plebs vrbana victitabat. Verberibus igitur multatos ciues, ſuppeditare quæ in promtu non erant, per vim iubent. Quid? quod præſidiarijs longè importunior erat præfæctus Connacorix, non modo non prohibens vim ſuorum, ſed etiam liberè permittens.

Tum agros populatus Cotta, muros iterum adoritur. At cum ſegnes ad oppugnationem remiſſisq; animis videt milites, à conatu deſiſtens, vocatum mittit Triarium: vt cum triremibus quam primum aduolet, & commeatus mari facultatem oppidanis intercipiat.

ASSVM-

ASSVMTIS ergo Triarijs, quas habebat nauibus, & XX. Rhodijs, quarum ſumma XLIII. conficiebat; in Pontum traijcit, & aduentu eius in tempore Cottæ ſignificato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, & imminens Triarij claſſis apparet. Tum repentino nauium aduentu Heraclienſes turbati, XXX. quidem naues in mare deducunt: ſed eas non ſatis complent. Reliqua multitudo ad propugnationẽ ſe conuertit. Dumq; claſſis Heraclienſium contra accedentes hoſtium naues in altum tendit, primi Rhodij, peritia & fortitudine alijs præcellere exiſtimati, in Heracleoticas impreſſionem faciunt; & ſtatim tres Rhodiorum & quinq; Heraclienſium deprimuntur. Et pugna huic ſuperuenientes Romani, multis acceptis damnis, pluribus tamen illatis, Heracleotos fundunt, & ad vrbem fugere compellunt, IV. & X. nauibus diſperditis. Victrices autem in magnum ſubiere portum. Peditatum etiam ab oppugnatione reuocat Cotta. Triariani autem in dies ſingulos è portu ſubuecti, eos qui frumenta circumſeſſis importare conarentur, impedierunt. Ingens igitur annonæ caritas vrbem tenuit, vt Chœnix (quæ dicitur) ad XXC. Atticos procederet. Et ſuper alias ærumnas etiam peſtis homines inuaſit, vel ex aëris mutatione, vel in conſueta victus ratione exiſtens, & per varias calamitatum formas varios hominum interitus efficiebat. Inter quos etiam Lamachus longe acerbiore quam alij, & lentiore mortis cruciatu exſtinguitur. Lues hæc maximè præſidiarios corripiebat, vt de III. M. mille interirent.

ATQVI Connacorix hac afflictionum mole fatiſcens vrbem Romanis prodere, & Heracleotarum exitio ſuam permutare ſalutem ſtatuit. Operam huc conferebat etiam Heraclienſis quidam, conſiliorum Lamachi æmulator; Cui nomen Damopheli; præſidio vrbis & ipſe à Lamachi

machi interitu præfectus. At Connacorix à Cotta ſanè, vt homine moribus importunis, & dubia fide, ſibi cauet: Cum Triario autem rem communicat, nec ſegnius in eodem cum his ſtadio Damopheles decurrit: Et acceptis pactorum conditionibus, quibus ſe beatos fore ſperabant, ad proditionem ſe accingunt. Obiter autem quæ à proditoribus agebantur in vulgus emanant. In concionem igitur vrbs concurrit præſidijq; præfectus aduocatur.

Tum Brithagoras, vir inter populares præcipuè auctoritatis, Connacorige conuento, quo loco ſit Heraclea diſſerit, & ſi ille comprobet, de communi omnium ſalute cum Triario conferendum eſſe cenſet. Hæc cum miſerabiliter, multis intermixtis precibus, peroraſſet Britagoras; ſurgens Connacorix pacificationem eam ſuſcipiendam eſſe negat, ſed vt libertatis & melioris fortunæ ſpei inhærerent, per ſimulationem ſuaſit. Etenim per literas ſe cognouiſſe, regem à Tigrane genero benignè ſuſceptum, nec longum poſt interuallum ſufficiens inde exſpectare auxilium. Hanc ceu laruam ſcenicam illis prætendebat Connacorix. Quare his verbis decepti Heraclienſes (ſemper enim quod adlubet expetitur) aſtutè confictis vt veris, fidem adhibuere. Connacorix vt in fraudem deductos videt, noctu intempeſta, exercitu nauibus impoſito (per fœdus enim cum Triario initum ſaluis abire, & ſi quid lucri feciſſent ſecum aſportare licebat) ipſe cum militibus diſcedit. Damopheles autem ſolutis portis introfuſum Romanorum exercitum & Triarium recipit; quorum alij per portam irrumpunt, nonnulli etiam muri pinnacula tranſcendunt. Tum demum proditos ſe Heraclienſes ſentiunt: parsq; horum ſe dedit, pars trucidatur. Res in abdito repoſitæ & ſuppellectilia diripiuntur, & magna crudelitate in ciues deſæuitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta nauali conflictu detrimenta acce-

ta accepiſſent, & quantas ſuſtinuiſſent ærumnas in oppugnatione. Ideoq; nec ab his, qui ad Deûm ſacra confügerant, temperatum; ſed iuxta aras & delubra ſupplices mactati. Quocirca multi trans muros elapſi, mortis ineuitabilis metu, per totam diſperguntur regionem: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugnatione vrbis, & hominum ſtrage, & direptione bonorum certior factus, ira totus exardeſcit, & quam celerrimè ad vrbem feſtinat. Moleſtè etiam ſimul tulit exercitus, quod non modo gloria rerum fortiter geſtarum ſpoliati, ſed etiam commodis vniuerſis fraudati eſſent ab ijſdem.

Ideo implacabili cum gentilibus certamine conſerti, mutuis ſe cædibus hauſiſſent, niſi Triarius, concitatione illorum intellecta, multis pacaſſet verbis Cottam, & in commune ſe lucra expoſiturum ſanctè promiſſo bellum inteſtinum inhibuiſſet.

VBI verò audiuit Connacorigem Tium & Amaſtrin occupaſſe, ſine mora Triarium Cotta dimiſit, vt has eis vrbes adimeret. Ipſe interim acceptis dedititijs & captiuis cætera per omnem ſæuitiam adminiſtrauit. Nam dum opes paſſim ſcrutatur, ne ſacris quidem parcit. Statuas enim & imagines, tam pulcras quam multas, loco mouit: quin & Herculem è foro, & ornatum eius à Pyramide, ſumtu, magnitudine nec non opificio & arte, nullo laudatiſſimorum operum inferiorem, ſuſtulit. Erat autem claua malleo cuſa ex auro puriſſimo. Et leonina ipſi circumfuſa, Corytusq; ex eadem materia, arcu & ſagittis refertus.

Multa etiam alia æquè miranda atq; pulcra è fanis & vrbe ſublata nauibus inſerſit.

Ad vltimum iuſſis ignem immittere militibus, multis vrbem partibus ſuccendit. Ita capta & ſubacta eſt ciuitas, cum duos oppugnationem annos ſuſtinuiſſet.

Sub

Sub hæc Triarius ad vrbes, ſibi demandatas profectus. Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione diſſimulare animo præſumſerat) ſecuritate abeundi facta, ciuitates ſub conditionibus certis recipit.

Cotta autem rebus, quo dictum eſt modo, confectis, pedeſtres copias vnà cum equitatu Lucullo tradit, & ſociûm auxilia in ſuam quæq; patriam dimittit, ipſe verò cum claſſe auehitur.

Ibi nauium, quæ vrbis ſpolia vectabant, pars ſupra modum onerata haud procul à littore ſoluitur, pars Aparctia vento contrà flante in vada procellis eiectæ pleraq; aſportandorum excuſſere.

TVM Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura & tutatio commendata fuerat à Mithridate, re deſperata, de proditione ad Lucullum mittit. Ad Cleochares cum Seleuco (nam & hic Mithridatis erat legatus, officij auctoritate cæteros adæquans) Leonippi proditionem odorati, aduocata concione hominem accuſant: ciues verò criminis huius actionem non admittunt, quod probum eſſe exiſtimant. Ideo Cleocharis factio gratiam eius apud plebem metuens noctu ex inſidijs eum trucidant. Populus quidem hunc caſum ægrè ferre, Sed Cleochares cum ſuis rerum potiri, tyrannicè res adminiſtrare: hac via parricidij in Leonippum pœnas ſubter fugituros ſe exiſtimantes.

Interim Cenſorinus, Romanæ claſſis prætor, triremes agens XV. commeatum à Boſphoro Romanorum caſtris aduehentes, propè Sinopen appellit: Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci, egreſſę, nauali prælio decernunt: & victis Italis, naues onerarias in ſuum duces lucrum auferunt.

Elatus igitur hac fortunæ benignitate Cleochares cum collega, plus quam antea tyrannico vrbem imperio premit.

Nam

Nam cauſis legitimo iudicio non diſceptatis, ad neces oppidanos rapiunt: & ad multa alia crudelitate ſua abutuntur. Accidit autem, vt in contraria ſcinderentur ſtudia Cleochares & Seleucus.

Ille enim perſiſtendum in bello, hic trucidatis Sinopenſibus vniuerſis vrbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto tradendam, cenſebat. Atqui neutra ſententiarum comprobata, quicquid poſſidebant nauibus onerarijs ingeſtum ad Macharem filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

SVB idem tempus Lucullus Romanorum imperator ad vrbem accedens valido eam nixu oppugnat.
Cum Machares etiam amicitiæ & ſocietatis fœdus per legationem petit. Is igitur petitione benignè admiſſa: fœdus pro firmo ſe habiturum reſpondit, ſi nullos Sinopenſium commeatu iuuet.

Tum is non ſolum imperata facit, ſed etiam deſtinata Mithridaticis ad Lucullum deferenda curauit.

Hæc vbi Cleocharis factio videt, ſpem omnem abijciunt, magniſq; in naues opibus congeſtis, & vrbe ad direptionem militibus conceſſa (ſub noctem iſta fiebant) nauigijs ad interiora Ponti, quæ à Sanegibus & Lazis incoluntur, aufugiunt, cum reliquam à terga claſſem incendiſſent. Excitata igitur flamma, quid actum ſit, Lucullus animaduertit, ſcalaſq; ad mœnia adhibere iuſſi milites tranſcendunt. Fit primum cædes non modica, ſed miſertus calamitatum Lucullus, ne ſæuiatur vlterius interdicit: Ad hunc igitur modum etiam Sinope in Romanorum arbitrium venit. Repugnabant etiamnum Amaſea; ſed non multum interceſſit ſpacij, cum etiam ipſa Romanorum in fidem conceſſit.

PORRO Mithridates annum & IIX. menſes in partibus Armeniæ demoratus, nec dum in generi conſpectum admiſſus erat. Hic tamen exoratus tandem, vt coram ſe ſiſtendi poteſtatem ei faceret, ſplendida cum pompa occurrit, & regali ſocerum magnificentia excipit. Sed triduum absq; colloquio cum eo tranſegit: Lautiſſimis inde conuiuiorum apparatibus beneuolentiam ei ſuam cum oſtentaſſet, decies mille inſtructum equitibus in Pontum remittit.

INTER hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, & Ariobarzane terræ regulo vtens amico, inopinatè Euphraten cum peditatu tranſit; & agmen ad vrbem adducit, vbi Tigranis pellices, & de rebus precioſis ac caris non pauca aſſeruari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocerta oppugnent, & alias, quæ præcipua illic oppida tenent, relinquit. Dum hoc modo Armenia multis oppugnatur partibus, mittit Tigranes qui Mithridaten reuocent.

Exercitum etiam ad tutandum vrbem, in qua pellices erant depoſitæ, ire iubet. Qui eo ductus intercluſis ſagittarum grandine exitibus è Romanorum caſtris, & concubinas & Gazas, periculo exemtas, noctu præmittunt. Vbi illuxit; Romani & Thraces, certamine cum Armenijs feliciter inito, prolixam harum faciunt ſtragem; nec pauciores viuos capiunt quam cædunt. Præmiſſa tamen ad Tigranem tuta manent & ſalua.

HIC XXC. M. contractis, vt Tigranocertam ab vrgentibus malis eripiat, propulſetq; hoſtes, deſcendit. Confeſtim verò vt Romanorum exilitatem vidit caſtrorum, ſuperba per contemtum de ijs verba iacit; Si legati ſunt (inquit) multi ſimul venerunt: ſin hoſtes, perpauci. Quibus dictis, caſtris locum deligit.

At Lu-

At Lucullus ſingulari arte & ſtudio inſtructa acie, ſuisq; fiducia per cohortationem iniecta, dextrum cornu ſtatim in fugam agit: mox inclinatio fit in proximo: dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaq; & præcipitem Armenij fugam capeſſunt, & pro hominum numero cædes ſequitur. Tigranes igitur diademate & regni inſignibus filio impoſitis, ad caſtellum quoddam fugam arripit.

Lucullus vero ſignis retro, Tigranocerta verſus, motis, maiore conatu in obſidionem incumbit. Tunc Mithridatis in vrbe legati deſperata rerum ſumma Lucullo ſe dedidere, ſalutem pacti.

MITHRIDATES autem ad Tigranem reuerſus fiduciam ei addit, & ornatum regium, adſueto non viliorem, circundat: Exercitus etiam colligendi proponit conſilium (cum & ipſe manum non contemnendam haberet) vt victoriæ damna bello recuperaturo. Verum hic dum plus virtutis & prudentiæ illi tribuit, & magis Romanorum bellis idoneum arbitratur, omnia Mithridati permittit. Ipſe interim legatione ad Phradatem Parthum miſſa, Meſopotamiam & Adiabenen, & magnas (quas nominant) valles ditioni ſuæ vt permittat expoſcit. Cumq; etiam Luculli ad Parthum legati veniſſent, Romanis ſeorſum amicum & ſocium ſe eſſe fingit, ſeorſum etiam eadem ad Armenium ſimulat.

INTEREA Romam Cotta reuerſus, honore à ſenatu adficitur; & Pontici cognomento, quod Heracleam cepiſſet, nobilitatur. At vbi ſiniſtra eius fama Romam peruenit, in publico erat odio, inuidiamq; tantæ ei opes adaugebant: Cuius eludendæ cauſa, pleraq; in ærarium ſpolia retulit: Tametſi nihilo mitiores in ſe Romanos hoc efficeret: dum è plurimis eum pauca referre perſuaſum haberent.

Captiuos etiam Heracleæ ſtatim dimittendos decreto publico ſciuerunt.

Thraſymedes inſuper Heracleenſium vnus pro concione Cottam publicè accuſat, & ciuitatis ſuæ erga Romanos beneuolentiam commemorat: & ſi quid ab hac remiſerint, non ciuitatis voluntate, ſed magiſtratuum fraude, & aduerſariorum vi factum eſſe.

Miſerabili etiam querela ob oculos ponit vrbis inflammationem; quotq; & quanta incendium euaſtârit: vtq; ſimulacra Cotta deſtructa prædam ſibi fecerit, & ædes ſacras diruerit, & ſexcenta alia crudeliſſimum in modum peregerit. Ad hæc auri & argenti infinitum prope numerum, cæteramq; vrbis fœlicitatem, quam in ſuum ille commodum auerterit, recenſebat. His à Thraſymede cum lamentis & fletu commemoratis, & optimatibus Romanorum ad commiſerationem caſus illius inflexis (acceſſerat enim captiuorum quoq; multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus veſtimentis amicti, & ſupplices cum eiulatu præ ſe tendentes manus) progreſſus contra in medium Cotta, vbi pauca linguâ patriâ diſſeruiſſet, reſedit: & exſurgens Carbo nos, inquit, Cotta, capiendam tibi, non exſcindendam, vrbem demandauimus: & poſt eum alij conſimili in Cottam criminatione ſunt inuecti. Multis igitur exſilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibita, latum ei clauum abrogant. Heracleenſibus verò agrum & mare & portus reſtituunt, rogatione perlata, vt nemo horum ſeruituti ſit addictus.

HIS ergo Thraſymedes confectis, plebem remiſit in patriam: ipſe vero cum Brithagora & Propylo, Brithagoræ filio, ad tempus dehinc ſubſiſtens, quæ patriæ vſus exigeret, adminiſtrauit. Peractisq; aliquot annis cum tribus onerarijs nauibus in patriam regreſſus, ceu ad alterum re-

uocatam

uocatam natalem, omni ſtudio reparare contendit. Verum dum omnia molitur, vix vt IIX. M. vernis etiam annumeratis, colligerentur, effecit.

Brithagoras autem, ciuitate iam augeſcente, populum in priſtinam libertatem vindicandi ſpem facit: annisq; elapſis haud paucis, Romanorum imperio iam ad vnum C. Iulium Cæſarem deuoluto, ad eum contendit.

Legationem cum eo obibant, cum alij ex nobilitate, tum Propylus. Ibi notior factus Cæſari Brithagoras, & propius in amicitiam admiſſus, promiſſionem quidem accipit; ſed libertatem prima occaſione recuperare nequit: quod non Romæ, ſed alibi terrarum Iulius in negociorum diſtractione verſaretur. Non tamen ab incepto deſtitit Brithagoras, ſed per totum ferè orbem cum Cæſare circumductus ipſe & Propylus, in oculis eius erat: vt non obſcurè Imperator ſignificaret petitionem hominis ſe approbare. Duodecim tandem annos in familiaritate Romanorum emenſus, cum iam redire Cæſar inſtituiſſet Romam, ſenecta & laborum aſſiduitate exhauſtus Brithagoras, viuere deſinit, & grandem patriæ luctum à ſe relinquit.

Atq; ita XVI. etiam liber Hiſtoriarum Memnonis abbreuiatus finem habet.

Errata inter relegendum obſeruata candidus lector ſic emendabit.

A. 3, linea 14, lege diſcipulis. A. 6, linea 31, lege Memnonis. B. 3. linea 4. lege Vt ſic felicitatem. ibidem linea 14, morum. linea 15, igitur. linea 33, ira. B. 6, linea 20, fecere. B. 8, linea 26. lege illuſtres. C. 2, linea 24, lege Antigono. C. 3, linea 15, lege legationis. linea 24, lege medimnum C. 5. linea. 25, lege Cium D. 8, linea 32. lege præfectos. E. 5. linea 1. lege Triarius. E. 6. linea 9. lege præcipuæ.

qua mulieris fidem ſtupefact

[illegible] qua inqueris hodem ſtuneſcebu[illegible]

[illegible] [illegible]

... pradicat ... qua mulieris fidem ſtupefactu...

H595
E34g

...ceptam dimiciunt. Si ... ter congregans ſumma inſtancia

...multiplicatas uires ignib;
... fumma flameo uapori a-
... uicinib; atq; ocl'is defensan-
... erens. ne defenderent phi-
... atq; aliquandiu restitissent:
... uiolento elementorum
... effectu relinquunt: & se ad -
... illum percipientes non iam
... ipsa corpora saluare con-
... Ac ignis obstaculo remo-
... omnia puagat: & parte
... in approquinquare inua-
... unisono strepitu maxima
... moles consumit. Tunc u
... eiulatuum, uox confuso cla-
... ma replet & tocius ignea
... nil in extremum ancil-
... exitum pstolant. Erat te
... eo lugdunensis ecclesie ar-
... uenerabilis hugo: multa
... nomen & religiosa con-
... ne a domino papa urba-
... um ferme galliarum
... Ad quem uelud
... confugiunt: & ut
... fieri solet auxi-
... exposcunt. Pre-
... in inclusis scis tam

... omnino reniterent: ... pus se ...
posse quam positum infringer...
stante ... affirmarent ait eps.
Auctoritate beati petri & dni pape
cuius uice fungor: atq; ex abbatis
uri obedientia precipio uobis ut ad
presens hinc exeatis: neq; uos cum
habitaculis uris hoc incendio crema-
ri sinatis. Ad hec quedam nobili-
tatis & singularis conuersationis so-
ror gisla nomine. quam & ipse
multociens uidi: spu & fide succen-
sa respondit. Nos pater timor dei
& preceptum abbatis nri ut eternum eua-
dere possemus ignem. infra hos
quos cernis limites usq; ad mor-
tem pmansuras inclusit. Unde
nullo pacto fieri potest ut aliq
necessitate preftxos nobis peniten-
cie terminos saltem pedis pas-
su transgrediamur: nisi ab illo qui
in nomine dni. in hoc nos conclu-
sit loco saluamur. Uoli ergo dne si
placet hoc iniungere quod no-
bis agere non licet: sed sicut nos
ignem precipis fugere: ita magis
ignis ut nobis fugiat. uirtute do-
mini nri armatus iniunge ...